

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens ad viginti sex Quæstiones priores, centum & septem
Disputationes in Capita diuisas

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1621

Deum esse, omnibus etiam viatoribus esse per se notum, docuerunt
Ægidius & alij. c. 1.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80983](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80983)

DISPUT. XIX.

De doctrina huius articuli.

Deum esse, omnibus etiam viatoribus esse per se notum, docuerunt Aegidius, & alij. cap. 1.

Communis, & verior sententia oppositum asserit. cap. 2.

Optima ratione premissa sententia probatur. cap. 3.

Diluuntur argumenta prioris sententiae. cap. 4.

CAP. I.

Deum esse, omnibus etiam viatoribus esse per se notum, docuerunt Aegidius, & alij.

Quoniam inter Doctores non satis conuenit, quid sit propositio per se nota, ut inferius patebit; tamen, ut intelligamus, in quo praesentis controversiae difficultas posita sit, sufficit nobis scire, propositionem per se notam eam esse, cui non per aliam, sed per ipsam solum intellectus assensum praebet: est igitur quaestio inter Scholasticos, an haec propositio *Deus est*, ita sit hominibus nota, ut non per aliam, sed ex se ipsa ad sui assensum intellectum moueat. In qua controversia prima opinio est Aegidij in d. 3. quaest. 1. additis solutionibus argumentorum. Thomae de Argentina q. 1. art. 3. Alberti 1. p. summae quaest. 17. 2. p. q. Antiodoreni 1. li. b. c. 2. praefationis, Nicolai de Lyran. illud Exod. 5. *Nescio Dominum & Israel non dimittam*, & Abulensi. in idem cap. q. 2. qui affirmant eam propositionem esse per se notam, non modo secundum se, ut S. Thom. & alij volunt, sed etiam viatoribus. Id quod in primis videtur docuisse Epicurus, cuius sententiam refert, & mirifice commendat Cicero lib. 1. de Natur. Deor. longe à principio, ubi postquam dixit, vulgi opiniones de Deo in maxima inconstantia, & ignoratione versari, subiungit: *Ea qui consideret, quam inconsulte, ac temere dicantur, venerari Epicurum, & in eorum ipsorum numero, de quibus haec quaestio est, habere debeat. Solus enim vidit primum esse Deos, quod in omnium animis eorum notionem impressisset ipsa natura. Quae enim gens, aut quod genus hominum, quod non habeat sine doctrina anticipationem quandam Deorum? quam appellat prolepsin, Epicurus id est, anteceptam animo rei quandam informationem, sine qua nec intelligi quicquam, nec quari, nec disputari possit.* Haec Cicero. Cum ergo ex sententia Epicuri, Dei notio à natura impressa sit, consequitur, eam rationatione non comparari. Notio enim rationatione acquisita, non suapte natura, sed labore & studio animo inhaeret. Id quod clarius indicat, cum eam vocat anticipationem sine doctrina, quia sine doctore in animo gignitur, & omnem rationationem antecedit. Siquidem sine ipsa, inquit neque quicquam intelligi, neque disputari potest; quod proprium est principiorum, quae per se nota dicuntur.

Præterea ex Patribus primo id docuit Nazianzenus oratione 24. quae est in aduentu Aegyptiorum, ubi de Deo, quem Patrem appellat, inquit: *Ac de Patre quidem quid dicere necesse est, cui vno consensu omnibus naturalibus animi notionibus edocti, atque imbuti parcamus.* Quae verba elucidans Elias Cretenensis ita scribit: *Ob id igitur de Patre nihil dicendum esse, tanquam pro certo ponit, propterea quod naturaliter nobis haec cognitio insita sit, nempe Deum esse, cui etiam parere ait, id quod ab omnibus vno consensu conceditur, utpote naturalibus Deo notionibus iam imbutis, ac subactis.*

subiecto quid sit, propositio quidē, quantum in se est, erit per se nota, non tamen apud illos, qui praedicatum, & subiectum propositionis ignorant. Et ideo contingit, ut dicit Boet. in lib. de hebdom. quod quaedam sunt communes animi conceptiones, & per se notae apud sapientes tantum: ut incorporalia in loco non esse. Dico ergo quod haec propositio, *Deus est*, quantum in se est, per se nota est: quia praedicatum est idem cum subiecto. Deus enim est suum esse, ut infra patebit. Sed quia nos non scimus de Deo quid est, non est nobis per se nota, sed indiget demonstrari per ea, quae sunt magis nota quoad nos, & minus nota quoad naturam, scilicet per effectus.

Ad primum ergo dicendum, quod cognoscere Deum esse in aliquo communi sub quadam confusione, est nobis naturaliter insertum, in quantum scilicet Deus est hominis beatitudo: homo enim naturaliter desiderat beatitudinē: & quod naturaliter desideratur ab homine, naturaliter cognoscitur ab eodem. Sed hoc non est simpliciter cognoscere Deum esse, sicut cognoscere venientem, non est cognoscere Petrum, quantum sit Petrus veniens: multi enim perfectum hominis bonum, quod est beatitudo, existimant diuitias, quidam vero voluptates; quidam autem aliquid aliud.

Ad secundum dicendum, quod forte ille, qui audit hoc nomen Deus, non intelligit significari aliquid, quo maius cogitari non possit, cum quidam crediderint Deum esse corpus. Dato etiam, quod quilibet intelligat hoc nomine Deus significari hoc quod dicitur, scilicet illud, quo maius cogitari non potest; non tamen propter hoc sequitur, quod intelligat id, quod significatur per nomen. Nam in rerum natura, sed in apprehensione intellectus tantum. Nec potest argui quod sit in re, nisi daretur, quod sit in re aliquid, quo maius cogitari non potest: quod non est datum à ponentibus Deum non esse.

Ad tertium dicendum, quod veritatem esse in communi, est per se notum: sed primam veritatem esse, hoc non est per se notum quoad nos.

Vnica hac conclusione tota articuli doctrina continetur: *Deum esse, est propositio per se nota secundum se; nobis tamen non est, sed indiget per alia demonstrari.*

Aegid.

Argent.

Albert.

Antist.

Lyra.

Abulens.

Epicur.

Cicero.

Nazian.

Asseruntur

Patres pro

hac senten-

tia.

Elias.

Damasce.

Secundo Damascen. i. de fid. c. i. Nemo est, inquit, mortalium, cui non hoc ab eo naturaliter instum sit, ut Deum esse perfectum habeat, quin ipse quoque res condita, earumque conservatio, atque gubernatio divina natura maiestatem predicant. Vbi Damascenus præter notionem Dei, quam ex creaturis comparamus, aliam esse dicit iudicam nobis à natura, sicut Nazian. & Elias dixerunt: quæ sane notio natura indita non esset, nisi Deum esse nobis esset per se notum.

Hieronymus.
Iob 3.

Tertio Hieron. in illud Iob 36. Omnes homines vident eum: ita loquitur, Per naturam bonum notitia creatoris inest cordibus hominum, & quamvis aliquis tam prauus sit, & frigidus, ut alienus esse studeat à creatore suo: nullus tamen est, qui se abscondat à calore eius. & in Cōmen. epist. ad Galat. qui habentur in 6. tom. in illud c. i. Cum autem placuit ei, inquit: Ex quo perspicuum est, naturam omnibus Dei inesse notitiam. Nulla autem notitia natura nobis inest, nisi eorum, quæ nobis sunt per se nota erga Deum esse, est nobis per se notum.

Anselmus.

Accedit Anselmus, qui in libro pro insipiente, de Deo, qui est maius quid, quam excogitari potest, ita scribit: Postremo quod tale sit illud, ut non possit, nisi mox cogitatum indubitabilis existentia sue certo percipi intellectu, in dubio aliquo probandum mihi est argumento. Quibus verbis non proponit, se probaturum, Deum esse rem illam, qua maiore excogitari non possit, sed ait, statim absque ullo alio, cuiuslibet intellectui apparere id esse in rerum natura, quo maius excogitari non potest, & in Prologo c. 3. explicat quo pacto possit cogitari, Deum non esse: c. autem 4. demonstrat, insipientem in corde suo dixisse, Non est Deus, quia non cogitavit ullo modo rem ipsam, quæ est Deus, sed vocis tantum conceptum habuit. Ex quo inferre, nullum esse, qui cogitare possit Deum non esse, si semel concipiat, quid nonne Deus, significetur. Nec loquitur de conceptu proprio, quem intuitum appellamus, sed de quocunque alio conceptu rei distincto à conceptu vocis, quem de Deo habemus ut optime notauit Egidius: quod sane verum non esset, nisi propositio illa Deus est, esset per se nota.

Egid.

Argent.

Probat
ratione.

Ratione quoque Egidij, & Argentinæ probatur. Propositio per se nota ex tribus dignoscitur. Primo, si prædicatum est de ratione subiecti: hoc autem in prædicta propositione reperitur. Secundum, si talis est, ut directe negari non possit, quauis non directe interdum negari soleat. Dico, non directe, hoc est, significato vocum non plene intellecto: hæc autem propositio, Deus est, à nemine negari potest, si rem significatam intelligat, ut docuit Anselmus. Tertio, si veritas propositionis ita manifesta est, ut quilibet statim iudicet esse veram, si intelligat, quid significet: sicut docuit Boethius de Hebdomadibus in libro, An omne quod est, sit bonum, circa principium illius, quæ conditio recidit in secundam, ac proinde eodem modo conueniet propositioni, Deus est. Addunt nihilominus Albertus, Egidius, & Thomas de Argent. eam propositionem esse per se notam non quidem omnibus, sed sapientibus, & sanæ mentis, qui percipiunt vocum significatum: nam ut docet Boet. eo loco, communis animi conceptio dupliciter potest esse per se nota, primum omnibus absque ullo discrimine hominibus, deinde solum sapientibus.

Boethius.

Communis, & verior sententia oppositum asserit.

Communis, & verior sententia, in qua ceteri Scolastici conueniunt, affirmat eam propositionem, Deus est, non esse viatoribus hominibus per se notam: non dico non esse per se notam absolute, sed solum viatoribus, in hoc enim reliqui omnes Scolastici consentiunt. An vero absolute sit per se nota, variant inter se. Hanc sententiam sic explicatam tradiderunt S. Thom. in hoc artic. & i. contra gent. c. 10. & 11. & Ferrar. ibidem, Ricar. in i. d. 3. art. 7. q. 2. Okam, q. 4. post medium Dur. q. 3. Gab. q. 4. art. 2. Scot. in i. d. 2. q. 2. §. Ex his ad questionem. Gregor. q. 1. art. 2. Bassolis q. 2. Capreol. q. 2. art. 1. concl. 3. Henric. in Summa art. 22. q. 2. Caiet. & recentiores Theologi in hunc art. In ea tamen confirmanda non consentiunt Doctores citati: variant enim in definienda propositione per se nota.

S. Thom.
Ferrar.
Ricar.
Okam.
Dur.
Gabr.
Scotus.
Gregor.
Bassol.
Capreol.
Henric.
Caiet.

Imprimis autem S. Tho. in confirmationem huius sententiæ præmittit, propositionem per se notam eam esse, in qua prædicatum est de ratione subiecti: quam definitionem, ut minus sufficientem impugnant Scotus, Gregor. & Aureolus, nam sicut propositio, in qua prima passio de definitione primi, & adequati subiecti prædicatur, est propositio medio vacans, & prima, sic etiam erit per se nota: id quod ingenue fatentur Caietanus, & Ferrar. locis cit. Excusant vero S. Thom. quod ille hoc loco non tradiderit de finitionem propositionis per se notæ, sed solum dixerit, tunc quidem esse propositionem, cum prædicatum est de ratione subiecti, in quo veram, & sufficientem causam, non autem adequatam, & propriam propositionis per se notæ assignauit. Omnis enim propositio, in qua prædicatum est de ratione subiecti, est per se nota, non contra. Quod si alibi hoc eodem modo definita est à B. Thoma propositio per se nota, intelligi debet ea definitio, ut admovent Caiet. & Ferrar. addita particula formaliter, vel virtualiter, vel proxime, vel remote. Hoc dicunt propter propositionem per se notam in qua prima passio de definitione subiecti prædicatur, quæ est de ratione ipsius saltem virtualiter, vel remote.

Quid sit
propositio
per se nota
secundum
S. Thom.

Hoc iactò fundamento docet S. Doctor hanc Propositionem, Deus est, secundum se esse per se notam, eo quod prædicatum est de essentia subiecti, nobis tamen non esse per se notam propter defectum nostri intellectus: quia non cognoscimus de Deo, quid sit, ac proinde ratione aliqua ad assensum illius indigemus: quæ aliqui perfecte intelligenti esset per se nota. Cum S. Thoma faciat Capreolus, Caiet. Ferrar. & recentiores.

Ratio S.
Thomæ.

Contra vero Scotus in ea questione, §. Quoniam secundum: affirmat propositionem per se notam frustra distingui in eam, quæ est secundum se, & nobis: sed per se notam esse, quæ à quocunque intellectu perfecte cognitis terminis per se vera iudicatur, atque ita docet, hanc propositionem, Deus est, esse per se notam absolute; nobis tamen non esse per se notum, Deum esse, in quo, ut dixi, auctoribus huius sententiæ consentit: non tamen propterea distinctionem illam propositionis per se notæ sequitur, quam proxime improbauerat, sed inquit in nobis viatoribus, quibus

Scotus.
Sententia
Scoti de hæc
re.